

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

't Einde, dat geen einde is....

Bertha Lievens woonde op een villa in een dorpje bij Folkestone.... Nicht Melanie en Pelagie waren ook gekomen en alle drie genoten nu de gastvrijheid van een Engelsche dame, die, als zoo vele landgenooten, haar sympathie voor 't geteisterd België door daden toonde....

Pol Verhoef verbleef in dezelfde gemeente, waar hij in een net burgershuis een kamer had gehuurd.

Dikwijls keken de menschen hen na, als 't schoone ranke meisje nevens den op krukken springenden oud-luitenant wandelde.

Bertha was ziek geweest. Ja, ze had zich goed gehouden in Vlaanderen en te Folkestone, maar de crisis was toch gekomen, en weken lag het beproefde meisje zwaar krank in een hospitaal.

Nu was ze genezen.... Ze wilde wat doen voor haar volk. Pol zei, dat ze eerst sterker moest zijn. Nu had ze te veel geleden....

Al de menschen van 't dorp kenden de geschiedenis dezer Vlaamsche kinderen.... Maar de groote liefde, die beiden verbond, liefde door lijden gelouterd, ging boven hun begrip.

De verloofden konden nog geen plannen maken. De oorlog woedde voort.... Ze moesten wachten....

Pol en Bertha wandelden veel samen. En dan spraken ze over vader Lievens, over 't oude huis te Dixmuiden, over Vlaanderen. . . . over zooveel dat hen lief was, over 't regiment, dat nog dapper streed, over vrienden en bekende soldaten, wier namen Verhoef op doodenlijsten las. . . .

Zekeren avond, toen ze langs een beek huiswaarts keerden, hoorden ze 't gewriemel van 't riet. . . .

— O, 't ruischen van het ranke riet, och wist ik toch uw droevig lied, wanneer de wind voorbij u voert, en buigend uwe halmen roert, zei Bertha met de woorden van Gezelle.

En plots dachten ze aan hun wandelingen langs de Yzer vroeger, in vredestijd, aan Stuivekenskerke, Lampernisse, aan al die lieve dorpen van Vlaanderen, nu vernield. . . .

Bertha dacht aan haar laatsten fietstocht naar Veurne. . . . Toen was 't lied van 't ruischend riet haar ook in de gedachten gekomen. . . .

En Pol haalde een ander vers aan en sprak ontroerd:

O, 't ruischen van 't ranke riet,
hoe menig mensch aanschouwt u niet,
en hoort uw zingend' harmonij
doch luistert niet en gaat voorbij. . . .
voorbij al waar hem 't herte jaagt,
voorbij waar klinkend goud hem plaagt,
maar uw geluid verstaat hij niet,
o, mijn beminde ruischend riet!

O, 't ruischen van het ranke riet,
weergalleme in mijn droevig lied,
en klagend kome 't voor uw voet,
Gij, die ons beiden leven doet!
O, Gij, die zelfs de kranke taal,
Bemint van eenen rieten staal,
verwerp toch ook mijn klachte niet,
ik, arme kranke, klagend riet.

— Hoe schoon, zei Bertha ontroerd....

— Ja schoon, heerlijk schoon, hernam Verhoef.
O, nu verstaan we den droevigen toon van Gezelle's
vers.... Neen, wij menschen hadden geen tijd om
naar 't ruischend riet te luisteren, we joegen
naar goud, naar zaken, naar bedrijf, 't beroep, naar
't stoffelijke.... en we begrepen niet, dat we een
riet waren, hetwelk door den wind heen en weer
bewogen wordt.... Maar die vreeselijke oorlog is
gekomen, en heeft omverre gedonderd zooveel, dat
we hecht en sterk waanden, heeft duizenden riet-
halmen geknakt.... O, 't is een vreeselijke tijd voor
ons landje, een martelaarschap.... Moge uit 't kwaad
nog 't goede komen, moge er een weer vrij, maar
schooner en reiner België verrijzen..... God zal onze
klachte niet verwerpen, de klachte van 't kranke,
klagend riet.... O, Bertha, duizenden en duizenden
vragen als wij: hoe? wanneer?.... wat?.... en vin-
den geen antwoord.... Gij wilt werk van barmhartig-
heid doen.... Wachten, liefste, tot je sterker zijt,
je hebt meer dan je plicht gedaan.... Vragen be-
stormen ook mijn gemoed.... Wachten ik ook! Wach-
ten de duizenden ballingen, wachten de broederen en

zusteren in 't bezette land.... Maar laten we vertrouwen hebben.... God zegene ons arm België....

't Zou misschien nog donkerder worden in de toekomst, maar, ja, vertrouwen hebben....

Langzaam wandelden de beminden terug....

.

En nu ik 't boek eindig, dat eigenlijk niet geëindigd is, hoor ik nog de stem van den dood, rollend over ons arm Vlaanderen.... 't Is winter geweest en zomer geworden, maar aan de Yzer en Ieperlee, in Frankrijk en ginds in 't Oosten liggen de legers als voorheen tegenover elkander.... Alleen de kerkhoven zijn grooter geworden.... En 't aantal verminkten, weduwen en weezen is gestegen. Meer plaatsen zijn verwoest. Wachten nog vol hope, en werken, gestadig en trouw werken voor 't arme België, dat God genadig zij en uitkomst schenke....

SLUIS, 16 Juli 1915.

A. HANS

AAN

DE YZER

Uitgever
Lodewijk Opdebeek Antwerpen

AAN DE IJZER

DOOR

A. HANS

L. OPDEBEEK, UITGEVER
ANTWERPEN

- 1919 -

A. HANS

A L'YSER

(ILLUSTRE)

Prix : DEUX FRANCS

IMPRIMERIE NATIONALE L. OPDEBEEK, ANVERS

A L'YSER

par A. HANS

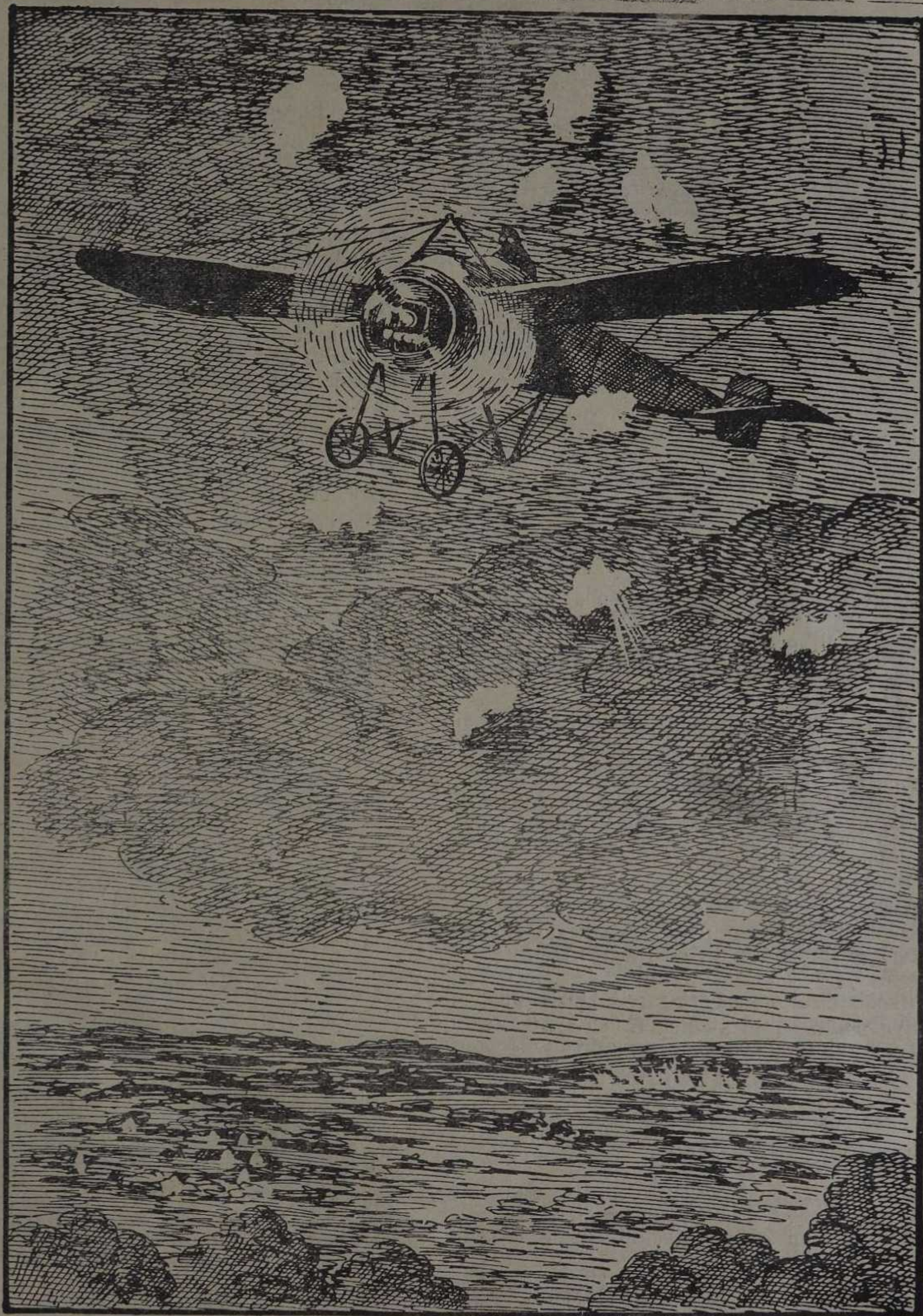

Imprimerie Nationale L. OPDEBEEK, Anvers

A L'YSER

par

A. HANS

A L'YSER

par

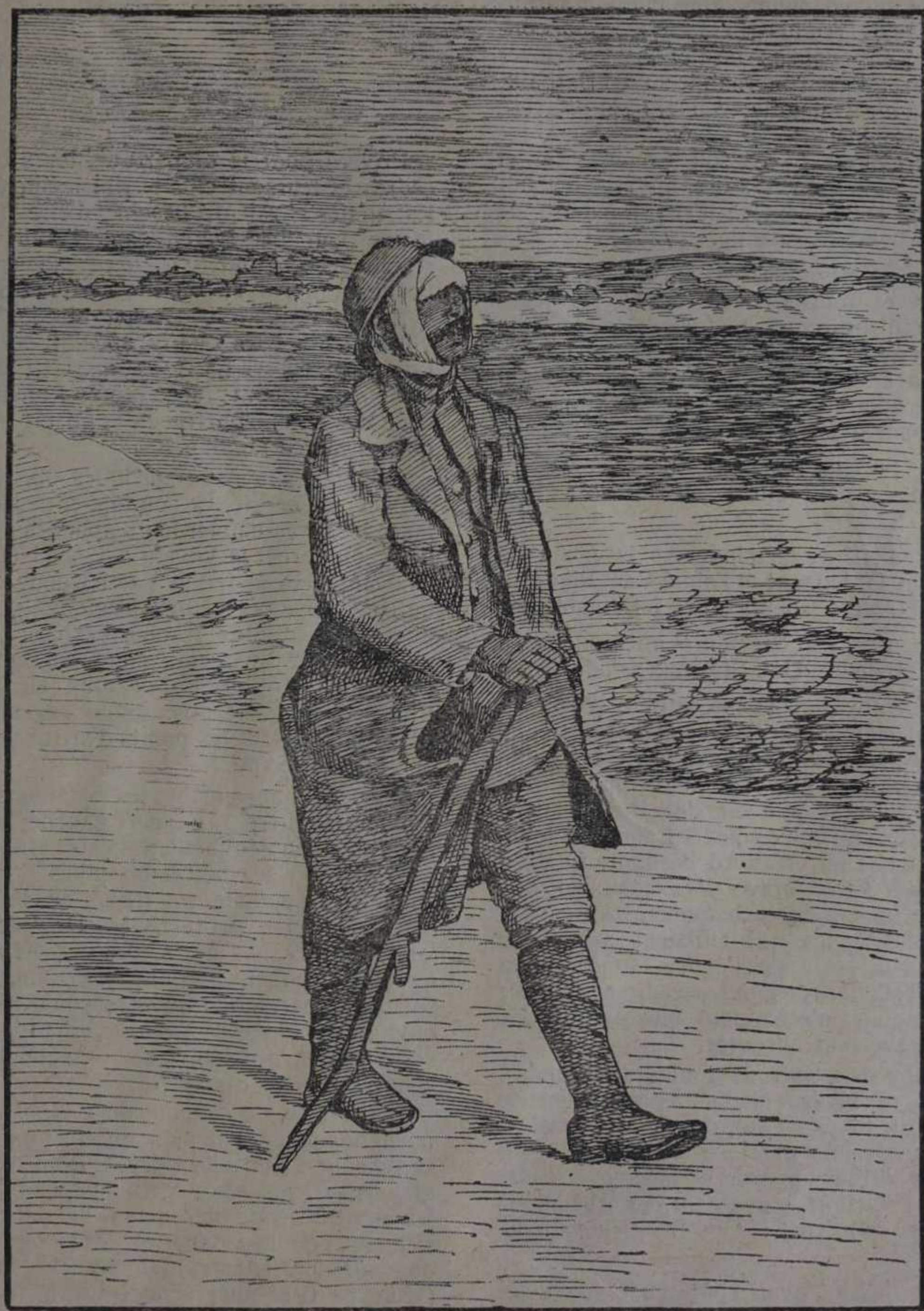
A. HANS

A L'YSER

par

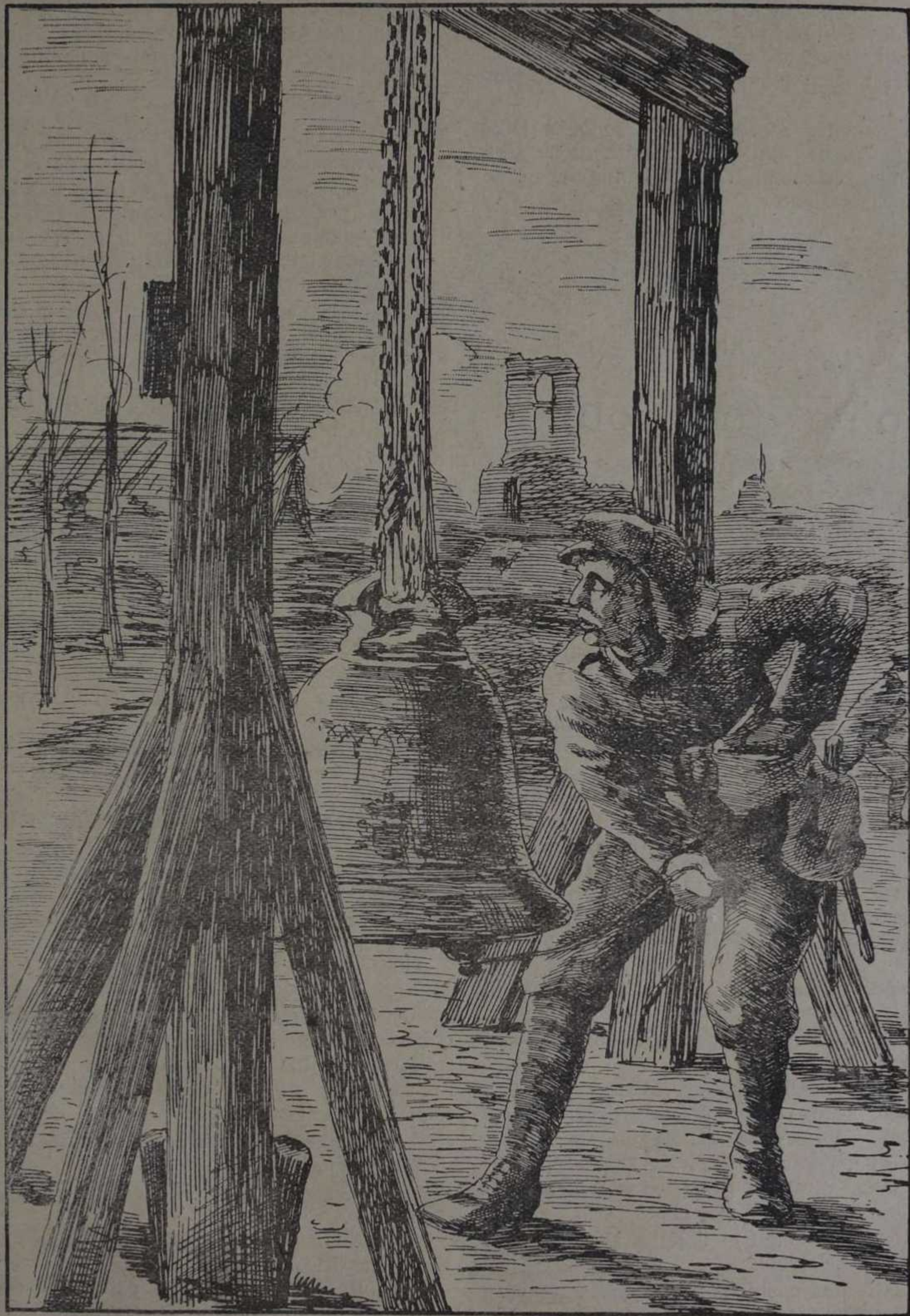
A. HANS

A L'YSER

par

A. HANS

La cloche d'alarme pendant les attaques de gaz